Quartus ꝙ liber iſte totus ultimus ſit totius de aíalibus negocii.imo totius negocii phyſici cum ſit ultima de animalbus pars.& hæc ſunt quatuor peccata circa partem illam quá iſti dicunt ex Ariſtotelis ſententia tractare de materia aíalium . De prima auté parte oritur quintus error uidelicet ꝙ liber de aía ſit primus í toto de aíalibus negotio.ad quá ſequuntur omnes animæ operatiões ꝑfatæ. Oritur & ſextus error uidelicet ꝙ liber de longitudine ac breuitate uitæ cũ ſibi cognatis:eos mox ſequaẽ libros qui de aliis ſunt operationibus .ſ. ſenſu memoria & cæteris:& hæc ſatís de erroribus in cõi plurimorum phyloſophoꝝ.in quos etiá erro:es omnes Ariſtotelis expoſitores latini a tercentis annis citra incaure cecidere. inter quos omnes phyloſophoꝝ ſcolæ noſtri ét temporis uerſantur.contra quos errores ſumptis ac ſuppoſitis quibuſdam in ſuperioribus iam approbatis . ſingulatim diſputandum eſt.

Contra primum errorem quo dicitur librum de hiſtoriis librum de partibus librum de generatione animalium copulari in unum. Caput. V.

d Icentibus igitur hos tres libros ſimul in unum copulari ſcilicet hiſtorias.partes.& generationé:plurima accidunt abſurda . Deſtruunt enim primo epilogú illum in ſuperioribus ſæpe poſitum . quo in fine de animaliũ progreſſu ſcribitur (Quæ quidé igitur de ipſis cæteris partibus & earũ quæ circa progreſſus aíaliũ circa oém ſecúdũ locũ mutatione hũc habét modũ iis determinatis cõſeqns eſt ſpeculari de aía). poſuit.n.í iis uerbis eũ q de aía mox poſt eũ q de ꝓgreſſu.q tractat ptes ad motũ aíaliũ oportúas q liber mox ſeqẽ ad eũ q de ptibꝫ aíaliũ dr̃ :i q̃tuor diuiſũ.Deſtruũt íſup nobilé illũ í fine libri de motu í cõi aíalium poſitum epilogum primæ partis totius generalem de quo ſuperius diſputatũ eſt.in quo ſcribitur (De partibus quidem igitur uniuſcuiuſq; aíalium & de anima adhuc autem & de ſenſu & memoria & ſomno & cõi motu diximus cauſas. Reliquum autem de generatione dicere)Deſtrueretur etiam ordo in ſuperioribus approbatus . quo dicebatur ſubſtantiam primo cum operationibus ꝓpiquis Secũdo generatõné tertio uitam cum morte determinari debere præterea ubi locabiẽ liber de aía? nõ ante hũc ex iis tribus cõfectũ ex ſuperius oſtenſis:nec poſt ipſum ſecundũ hos Deſtruitur Aueroys ſententia q in parafraſi ſiue ſuma metheorologiæ dixit.)Ordo aũt libroꝝ iſtorum manifeſtũ quod debet eſſe talis.Nã liber in quo loqtur de membris animaliũ & eoꝝ utilitatibus præcedit librũ de aía. nã hæc ſunt materia animæ)Ad hæc ſi ii tres libri in unum copulentur ea deſtructur correſpondentia quam liber hiſtoriarum qui docet de animalibus : quia ſunt reſiduis habet libris qui de animalibus cauſas inquirunt.In hiſtoriis enim poſt partes ipſas nõ ſequitur generatio ſed inter ea ſenſuum cognitio uocis & ſomni media cadit.Theofraſtus etiam in plantis ꝑceptoris ſui obſeruatiſſimi ſequens ueſtigia & merito in libro de hiſtoriis plantarum poſt plantarũ partes non generationé ſtatim ſed ipſarum operationes & affectiones determinauit.merito etiam ſic proceſſit quoniam plantarum cognitio animaliũ cognitõem ueluti ſpecularis q̃dá imago & exéplar ré ſpeculo obiectá imitari debet.uti ſupius demõſtratũ é.Tot igiẽ & táta ac plura ſequũẽ incõuenientia ſi tres illos libros in unũ cõtinuare uolueris . Cæteꝝ ex aduerſo ſi tres libros illos ſeparatos ſuis in locis ſupius definitis diſpoſueris:ſicut de iure diſpõi ac ordinari debét:hoc ſolũ cõtiget ꝙ litterá q in fine de ptibus repta eſt deprauatá fuiſſe cogamur dicere ꝙ ꝑfecto ueritati nõ eſſe abſolutũ liquido cognoſces : ſi ea q de hoc diſputata ſunt diligenter attéderis.Falſum igiẽ ac itollerabile putádũ é:illos tres libros de hiſtoriis : de partibus:de generatione:in unum coniũgi debere & hic primus fuit error de ſex erroribus ſupius poſitis quos aſſumpſimus eſſe corrigendos.Nunc autem illi duo ſimul corrigendi ſunt errores:q̃bus dicebaẽ ꝙ tota illa ps ex his tribus cõfecta libris de animalium materiali eſſet parte.& ꝙ illud totũ dici debeat liber de aíalibus.

Contra alios duos errores uidelicet cõtra erroré quo dicũt tres ꝑfatos libros eé de corpe ſenſitiuo.i.materiali pte aíaliũ:& contra illũ quo diciẽ illud totũ ex tribus cõfectũ nũcupari librũ de aíalibus. Caput. VI.

g Rauiori etiam peccarunt errore dicentes illam partem ex tribus illis confectam:dici debere de corporibus ſenſitiuis ideſt de parte materiali animalium.& totũ illud appellari librum de animalibus . Nam de iis decé & octo uel decé & noué uolumibus ſolũ ſepté cũ dimidio uidelicet quatuor de ptibus aíaliũ & tria cũ una pte quarti eius qđ eſt de hiſtoriis ſolum de aíaliũ materia tractát.Reſidua uero oía undecim uolumina fere uel duodecim:uidelicet qnq; de gñatiõe:de hiſtoriis uero ſex fere uel ſepté:nõ materiá:ſed illa quæ de generatiõe: generatiõis cás & ſpecies & efficiété cám:reliqua de opationibus aíaliũ:generatione:uita uitæq; cognatis determinát.Ariſtoteles.n.í pricipio de generatiõe aíaliũ cũ dicta de ptibus collegiſſet:ꝓpoſuit dicéda hoc mõ.(Reſtat ut de ptibus quæ ad generationé ptinét diſceramus:de q̃bus nihil adhuc definitũ é.atq; ét de cá mouéte q ná ſit:ſed de ea ipſa cá cõſiderare idem quodámõ é atq; de generatiõe cuiuſq; agere).Cũ itaq; ipa generatio:& pricipiũ generatiõis qđ eſt cá efficiés aíaliũ cũ ptibus ad generationem ſeruiétibus quæ ét uicé efficientis tenent cauſæ í hoc libro de generatiõe tractéẽ:ſeqẽ igitur ꝙ iſte liber qui eſt de generatiõe aíaliũ qnq; cõtinens uolumía:nõ eſt de ſolo pricipio materiali ipſius aíalis.imo de efficiéti cá:& ſi partes aliquas puta generationi ſeruientes tractat:nõ ꝓut aíalis ſunt materia:ſed tanq̃ ad generationé iſtruméta conſiderat & ps illa de talibus agens ptibus parua admodũ é. Nõ recte igiẽ dixerũt ꝙ totum illud ex decé & noué uoluminibus confectũ:dici debeat de parte materiali aíalis.cum eius minor pars.ſ.uolumía ſeptem cum dimidio uel parum plus de numero decem & octo uel decem & nouem tali poſſint nuncupari nomine.Male ét dixerunt dicentes illud totum ex illis tribus cõfectum dici librũ de aíalibus. Ille.n. ꝓprie dici debet liber de aíalibus q totum ſcibile quoquomõ de aíalibus continet.ſ.ſubſtátiá cũ opationibus:generationé:& uitá :& hoc mõ liber de hiſtoriis de aíalibus liber nuncupari debet.Hoc mõ diogenes laertius nouem dixit Ariſtotelem ſcripſiſſe de aíalibus . Per hæc.n.uolumina noué hiſtorias intellexit non cõputatis fragmentis:de q̃bus ſuperius ſcripſimus ſufficienter. Simili quoq; mõ ſi reliqua oía preter hiſtorias uolumía í unũ copulenẽ.ſ.tredecim quæ eoꝝ q̃ í hiſtoriis tradita ſunt cás inquirũt ita quidé ut unũ totũ conficiaẽ negocium:illud totũ pro certo. de aíalibus magis q̃ qđ

illi dixere nuncupari pōt.totū.n.aīaliū ſcibile.ſ.ſubſtátiam cum operationibus: generationē & uitam conti net utraq;.n.haꝝ partiū rectius dici pōt de aīalibus liber:uel negociū q̄ illi tres ī unū copulati libri quoniá utraq; totum ſcibile aīalium ptractat hiſtoria narrando:cōiori quadá traditiōe:ps uero reliqua cās narratoꝝ & ꝑpter qd diſtīctius reddēdo Nam ſi tria illa.ſ. hiſtorias quæ totū aīal ptractāt: & ptium uolumina q̄ de ſola animalium materia docent:& generationis quinq; uolumina in unū cōiunxeris:nō librum:non formoſum de animalibus negocium:ſed quaſi monſtrū quoddá imperitia ordinis diſciplinæ formabis.Sicuti ſi in naturæ operibus aīal pfectū in quo ſunt & ptes & gñationis prīcipia ptibus aīaliū denuo & gñationis principiis indecēter dupliicaretur.Hoc.n.totū ex aīali pfecto & iterato ex ptibus ac gñationis principiis cōfectū:nō aīal ſed potius in natura mōſtrum dici deberet a ſimili non liber de aīalibus ꝑprie dici debet illud ex tribus illis ab eis cōfectū ſed uel hiſtoriæ ſolæ:uel tota de cauſis theoria ſola de aīalibus liber uel negociū uel methodus dici debet ſed ut uerum fatear hoc propriiſſime dici debet(de aīalibus)qđ totū & hiſtorias narrátes totū ſcibile:& theoriá cauſaꝝ in unum conprehendit.Perfecta eſt enim dictio hæc(de animalibus)ſi quodq; ſcibile de animalibus .ſ.ſubſtantia cū opationibus:generatio:& uita:omni mō doctrinæ.ſ.tá ꝙ ſint per hiſtorias q̄ pp qd p cauſaꝝ theoriá cōprehēſum fuerit.Hoc uoluit Ari.in li.metheoroꝝ dicés(cū aūt ptráſiuerimus de iis ſpeculabimur ſiquid poſſumus ſcđm inductū modū de aīalibus & plátis).Nō.n.illū ſolū quē ex tribus cōficiunt & de animalibus librum uocant.Intellexit p hoc uerbum(de aīalibus)ſed totá penitus & hiſtoriá & cāꝝ redditionem. Quod Alexádē aphrodiſeus exponens dixit.(Pertranſiens aūt de iis quædam iteꝝ poſt metheorologicū negocium quæ ſunt naturalis negocii apponit)per quæ uerba nobis demōſtrat ꝙ poſt metheorologicam ſcientiam ſequitur negocium de aīalibus.Et exponēs quid ſenſerit ariſtoteles per illam dictionem de aīalibus ſubiungit.(De aīalibus enim īquit & plantis uniuerſaliter & ſingulatim.Ordinabit aūt in ea quæ de aīalibus theoria.& cá quæ de aīa. adhuc aūt cá quæ de ſenſu & ſenſibilibus adhuc aūt eam quæ de memoria & ſomno & diuinatiua ſecundū ſomnū.Adhuc aūt de ſenectute & iuuentute & longaq; & breui uita & quæcūq; alia ab ipſo ſcripta ſunt hábētia relationē ad aīalia quoꝝ hæc quidem cōmunem de omnibus aīalibus theoriam habēt:ut puta de aīalibus hiſtoria & quæ de aīalium generatione & partibus.Adhuc aūt quæ de aīalium ꝑceſſu & motu.hæc aūt ſingularia:ut quæ de memoria & ſomno.Et diuinatiua ī ſomno.plurima.n.ī iis dictoꝝ homini ſoli exiſtunt) Ecce ꝙ p theoriá uel negocium de aīalibus non librū ex tribus cōfectū ſed omne qđ ad aīalis cognitionē attinet Alexander ītellexit. de quo etiam uocabulo ī fine de cauſa longitudinis ac breuitatis uitæ ſic ſcribitur.(Reliquum aūt nobis conſiderare de iuuētute & ſenectute & uita & morte.iis.n .determinatis finē utiq; hēbit quæ de aīalibus methodus).Hoc.n.nomē(de aīalibꝰ) us ī locis nō illi cōfecto ex tribꝰ ſed toti ex hiſtoria & ex cāꝝ īqſitiōe appoſitū ē.De hac.n.tota ſpeculatiōe uocabulū hoc (de aīalibꝰ)ſiue liber ſiue libri ſiue methodus ſiue negociū đ aīalibꝰ dicať:ꝑprie attribui debet.Cæteꝝ ſi aliqd aliđ dici debeat li.uel tale qd de aīalibꝰ:ń illđ totū ex tribꝰ illis cōfectū:ſed ſola hiſtoria uel ſola cāꝝ theoria in unū cōiūcta:đ aīalibꝰ dici pōt Hiſtoria.n.ē li.ē negociū : ē & methodus de aīalibꝰ qa totū ſcibile qđ ſit:iſtruit.Tota uero cauſaꝝ theoria:de aīalibꝰ totū ſcibile pp quid eſt:docet Male igitur dixerunt dicentes tria illa ī unū coniuncta fuiſſe de parte animaliū materiali & nūcupari librū de aīalibus Quibus iam declaratis nunc demonſtrandū eſt illud ex tribus illis confectū nō eſſe ultimam totius negocii de animalibus partē uti pfati dixere philoſophi.

Quod illi tres libri in unum copulati:non eſt pars ultima negocii de animalibus. Caput. VII.

e Iſdē igiť de cauſis errauerūt dicēdo:librū ab eis de aīalibꝰ dictū: eē ultimū ī toto đ aīalibꝰ negocio:qbꝰ errauerūt cū dixerūt librū de aīa cū opatiōibus priorē eſſe totius methodi de aīalibꝰ ptē.Imo eodē penitus errore.Idē.n.peccatū ē ſi Peccatū fuerit dicere A eſt prius B & dicere B eſt poſterius A Quare diſputatiōes has loco ꝑxias putaui eſſe locādas.eiſdē.n.fere rōnibus utrūq; hoꝝ uinciť.In primis tamē diſputabimus cōtra illud quo dicūt librū illū ex tribus cōfectū.ſ.ex hiſtoriis ex ptibus:& generatiōe aīaliū:eſſe ultimam negotii de aīalibꝰ ptē.ná ſi hoc eēt deſtrui oporteret id quo ī fine de cā lōgitudinis uitæ diciť. (Nūc āt de aliis aīalibꝰ dcā ē cā de magnitudine quoq; uitæ & de uitæ breuitate.Reliquū āt nobis cōſiderare de iuuētute & ſenectute & uita & morte.iis.n.determiatis finē utiq; hēbit q̄ de aīalibꝰ methodus).Liber ergo de morte & uita inter eos q de rebus a natura ſolū ꝑductis nō ab arte poſterior ē cæteris:quo libro p ordinē ut ī ſupioribꝰ declaratū ē prior ē li.de īſpiratiōe quo prior ē q de iuuētute & ſenectute áte quē mox pcedit ille q de cá lōgitudīs ac breuitatis uitæ dr̄ ſi ergo ii ſunt li.ultimi ī ná aīaliū falſo igiť ab iis dictū fuit li.illū quē de aīalibꝰ appellant ultimū eē totiꝰ negocii đ aīalibꝰ.niſi forte pticulá illá (finē utiq; hēbit q̄ de aīalibꝰ methodus)ſic expoſuerit ut qdá expoſitoꝛs hoc mō expoſuerūt)cū.n.determiatū fuerit đ illis ſufficiēť determiabiť đ aīalibꝰ)quoꝝ expoſitio ī hoc adeo lřæ ari.& græco idiomati plane diſētiēs ē:ut de ea diſputádū eē ń cēſeá Tollit ēt hæc opīo hiſtoriaꝝ ad eá theoriá q̄ ē de cāis approbatá ꝯgruētiá ná poſt gñatōnē quá iſti fecer ptē ultimá ī hiſtoriis tractāť uita uitæq; cognata.ſ.lōgitudo ac breui.uitæ iuuēt⁹ & ſenectꝰ.& aīaliū morbi Ergo iſta ī theoria cāꝝ ſuo loco ſcđm cōgruá ad hiſtorias rńdetiá pari cá doceri debēt.ſ.poſt gñatiōem: aliter utriuſq; debita perit mutua reſpōdētia Peribit ēt Theofraſti Ari.fideliſſimi diſcipuli maxia auctoritas:q ī iis libris quos de plátis ſcripſit ad exéplar ſane lib.de aīalibꝰ nō generatōnē poſuit ultimá.Sed poſt eá ī hiſtoriis uitá breuē ac lōgá reiuueneſcētiá: morbos ac mortē recte diſpoſuit.Sed qd aliēa petius nō ne rei euidētia hoc idē clariſſiē demōſtrat:ſimul cū Ari. auctoritate ī li.de mor.& ui.Quiſná negaŕ poſſit qn p aīæ uegetatiē ī calido pticipatōnē nos oēq; aīal generēur prīo poſt hoc ea pditi natura:lon.uel bre.uiuius uita:nūc iuuenes nūc ſenes:caloris refrigerio quoquo mō licet diuerſi diuerſimode a natura mutuantes.Deniq; poſt multa aīalium ut ita loquar naufragia:morimur oēs. Talis enim naturæ animalis diſpenſatio ac diſpenſationis ordo animalium non generationem:ſed uitam ipſam quæ generationē conſequitur uitæq; cognata:ac ultimo mortem īter ea quæ a natura ſola diſpenſantur: in ultima